

7

ARZEN IN STARE ČIPKE

JOSEPH KESSELRING

SEZONA 54-55 · PREMIERA 16. III. 55

PREŠERNOVO GLEDALIŠČE KRANJ

ZA GRE

Ameriški pisatelj Joseph Kes-
selring se je z dramatikom bolj
kasno zblížal, veselje zanjo so
mu dale priložnostne zveze z
gledališčem, ki jih po svojih
prvih in hitrih uspehih ni več
zanemarjal. Najplodovitejša
zveza je bila vsekakor s pro-
ducentom in dramatikom Ho-
wardom Lindsayem, ki je leta
1941 »Arzen in stare čipke« tu-
di spraval na oder. Zanimiva je
Lindsayeva izjava, ki jo je dal
pred premiero svojemu sopro-
ducentu: »Ali bomo imeli ne-
znansko srečo ali pa nas bodo
nagnali iz mesta.« — Uspeh je
bil velikanski, komedija je osta-
la na odru še več sezon, igrali
pa so jo tudi že po vsej Evro-
pi. Pri nas je prvič uprizorje-
na.

V čem pa je pravzaprav ti-
sto kočljivo, kar ni dalo Lind-
sayu spat? ... Kočljivi so mr-
ličji v komediji, kočljiv je naš
sakrosankten odnos do njih.
Če jih vzamemo količkaj zares,
postane stvar naravnost pošast-
na in na koncu že kar grozljiva.
Skozi prizmo paradokсне
melodrame, kakor bi lahko v
podnaslovu opisali komedijo, se
seveda docela spremenijo naš
estetski in etični zorni kot. Mr-
ličji ne nastopajo kot konkretno
dejstvo, marveč kot pojem, ki
ne rani naše prizadetosti.

Z repertoarno programskega
stališča nas bo trenutno najbolj
zanimala ideja, ki se nam v
tem velikem spektaklu s števil-
nimi poantami porazgubi in
uide v nešteto satiričnih mo-

mentov, tako da bi pravzaprav
težko konkretizirali idejno vse-
bino na določen objekt. V glav-
nem pa bi lahko rekli, da je
to parodija na ameriške kri-

Nadalje satira na dobrodelne
ustanove:

Karitativna dejavnost menda
nikjer na svetu ni dosegla tak-
šnega obsega kot prav v USA.

Prevod . . . . . Herbert Grün
Režija . . . . . MILOŠ MIKELN
Scena . . . . . Mile Korun
Kostumi . . . . . Milena Kumar

Abby Brewster . . . . . Helena Skebetova
Martha Brewster . . . . . Angelca Hlebčetova
Prečastiti Dr. Harper . . . . . Nace Reš
Teddy Brewster . . . . . Slavko Belak
Stražnik Brophy . . . . . Lado Štiglic
Stražnik Klein . . . . . Mirko Cegnar
Elaine Harper . . . . . Jelica Siardova
Mortimer Brewster . . . . . Laci Cigoj
Mr. Gibbs . . . . . Tone Eržen
Jonathan Brewster . . . . . Jože Pristov
Dr. Einstein . . . . . France Trefalt
Stražnik O'Hara . . . . . Jela Vajt
Poročnik Rooney . . . . . Jože Kovačič
Mr. Witherspoon . . . . . Janez Fugina

minalke in na quasi patološke
junake v revijski literaturi:

Tipično za ameriške kriminal-
ke, katerih tipiko poznamo pri
nas največ iz »western« fil-
mov, je tista nelogična samo-
umevnost, s katero sprejme
okolica smrt tega ali onega so-
človeka, ki ga prerešeta ta ali
oni revolverski ali skonstruiran
patološki tip.

In morda se nikjer na svetu ne
sprevrača v taka nasprotja kot
prav tam. Maksimalno potenco
v svojem pozitivnem razmahu
je dosegla v UNRRA po-
slanstvu. Ob zdajšnjih vojaških
pomočih pa se nehote porodi
vprašanje, — sicer malce čud-
no, vendar dosti verjetno, —
če nimajo svoje korenine prav
tako v dobrednem karakterju

ameriške družbe. In nemara
obe stari Brewsterki v resnici
opravljata človekoljubno delo,
ko namesto z grenkimi milo-
ščinami delita podporo »kar s
kolom po glavi«.

Nato satira na policijo, na
njeno familiarnost znotraj in
zunaj svoje ustanove, torej sa-
tira na preobsežen aparat, ki se
iz dolgočasja in lenobe ukvar-
ja z dobrodelnostjo (silovit pa-
radoks: policija in dobrodel-
nost!), pri tem pa je udarjen
z neobičajno slepoto pri izvr-
ševanju svojih poklicnih dolž-
nosti.

Potem satira na pietetne ozi-
re do patriarhalnih tradicij, ki
jih skuša družba očuvati z ra-
zumljivo tendenco po ohraniti
oziroma nespremenljivosti svo-
jega reda. Z nekakšno nostalgijo
prihajajo celo policaji v sta-
ro hišo Brewsterjevih, kjer je
še vse tako kot v starih zlatih
časih, ker je še čutiti prijetni
vonj svečave in zares prave
domačnosti. Pri tem pa se po-
kaže, kako klavrne so te res-
nice o blagodejni vztrajnosti
meščanskih patriarhalnih vred-
not, ki naj bi že same po sebi
zanikale vsak sum v pristnost
ali večnost svoje moralne eksis-
tence.

Na dlani je, da si je avtor
čisto privatno privoščil gledali-
ške kritike!

Na koncu pa ob vsej para-
doksosti še vtis: da je to prav-
zaprav parodija na paradokšno
literaturo.

NEKAJ IZ PATOLOGIJE

Za glavne patološke tipe v »Arzenu in starih čipkah« bi veljalo tole:

Obe stari teti živita v najboljši veri, da je to, kar delata (namreč zastrupljevanje), nekaj nadvse dobrega in lepega — in samoumevnega. Mislita, da izvršujeta nekakšno poslanstvo. Hkrati pa sta tudi prepričani, da vzvišenosti te misije ne bi razumel kdorkoli; zato jo skrivata pred »nepoklicanimi«. Ta skrivnost je samo za izbrance, ki jo razumejo. »Razume« jo Teddy. Mortimer bi težko razumel. Vse do konca sta v dvomu, ali ju prav razume. Zato ravnata z njim in z vsemi, ki tega »ne bi razumeli«, blagohotno zviška kakor z nebogljenim otrokom. Ob izvrševanju svoje dobrodelnosti čutita pravo seksualno naslado, v tistih trenutkih sta docela pristožno okrutni. Spadata v tip maničnih bolnikov.

Teddy je v duševni rasti zaostal otrok z izrazitim talentom, da absolutno verjame svojim fikcijam. (Tako kakor otrok svoji igri. Sklicuje n. pr. armado, popolnoma zaverovan v resničnost njene eksistence. Prepričan je, da je Theodore Roosevelt — prezident USA od 1901.—1909. leta, poprej policijski prezident mesta New Yorka; zato ga policaji tako spoštljivo nazivajo polkovnika. 1903. leta je dokončno odkupil od Francozov vse pravice do Panamskega prekopa in njegove zapletene gradnje po sistemu zatvornic, ki postopoma izravnava različni višini obeh oceanov: Tihi ocean je namreč za devet metrov višji od Atlantskega.) — Kadarkoli ga pokličejo — namreč Teddyja — iz njegovega fiktivnega sveta v resničnost, je za trenutek zbežan, ko pa se znajde, stopi popolnoma mirno na realna tla. Saj tudi realno življenje zanj ni brez mika, čeprav ga ne zanima dosti. Maksimalno oživi le v svojih fikcijah. Rad pa pohlepno je, zlasti slaščice, raduje se prijetne toplote ob kaminu, skratka: živi v dvojnem svetu: namišljenem in stvarnem. Je neke vrste infantilni shizofrenik, primer najbolj prijetnega in prijaznega norca. Čim večja je pri tem diskrepanca med razvitim telesom in nerazvito duševnostjo, tem bolj je smešen — v smislu komedijskega užitka, ki nam ga Kesselringovo delo nudi.

Jonathan je najnevarnejši tip norca. Nikdar ga niso mogli prav vzgojiti, skrajna brutalnost se mu pozna pri vsaki besedi in kretnji. Nikdar ne mori na mil način, kakor je značilno za njegovi teti, marveč z divjim sadizmom, s čisto določenimi predstavami o mukah, ki jih je namenil svoji žrtvi. Paralela med njim in obema tetama pa je v načinu, kako obredno pripravita in zaključita vsak umor. Stari Brewsterki v posnemanju liturgije, Jonathan v posnemanju kirurgije. Če si je umor do potankosti zamislil, ga ne more nihče več odvrniti od namena. Ves drhti od nestrpnosti, da bi ga izvršil.

Jonathanu podobni tipi so vselej telesno zelo razvite živine, odurne in zagovedne. Vselej si najdejo pomočnika. Dr. Einstein je v njegovih rokah tipično slepo orodje. Izročen mu je na milost in nemilost. Precej je seveda v njem mazohista, ker je značilno, da si sadisti navadno najdejo mazohistične partnerje.

NOVI OBRAZI

O novih igralcih, ki jih zadnje čase srečujete na našem odru, pa o njih pravzaprav ni smo še nič spregovorili, ste bržkone že sami radovedno razmišljali. Naj jih kar po vrsti predstavimo: Jelica Siardova iz Ljubljane, Helena Skebetova iz Novega mesta in Slavko Belak iz Ljubljane.

Razen Belaka, ki je letos v zadnjem letniku Akademije za igralsko umetnost, sta obe novinki že absolvirali dramsko igro: Siardova v razredu prof. Juvanove, Skebetova pri prof. Danilovi.

Jelica Siardova je prišla k nam naravnost iz šole. Pred nastavitvijo je še gostovala na Mednarodnem študentskem gledališkem festivalu v Erlangenu, kjer je dosegla prvo mesto v Cocteaujevem monologu »Lepi brezbriznež«. Nastopila je tudi v vlogi Jacinte v Cankarjevem »Pohujšanju v dolini Šentflorjanski«, kjer je žela prav tako lepo priznanje. Diplomirala je v O'Neillovi drami »Strast pod brestič«.

Helena Skebetova je po ab-solutoriju odšla za eno sezono v bivše postojnsko Gledališče za slovensko Primorje. Letos pa

je sprejela angažma pri nas. Zaradi bolezni se nam predstavljala šele zdaj kot Abby v no-cojžnji premieri. Za diplomu je odigrala naslov. vlogo v Strindbergovi »Gospodični Juliji«. Predlanskim je tudi njen razred gostoval v Erlangenu, kjer je prav tako dosegel prvo mesto ravno s to predstavo.

Upamo, da bo Slavko Belak prihodnjo sezono za stalno ostal pri nas. Vsem se je gotovo takoj priljubil v vlogi Bernarda iz »Dnevo naše sreče«.

Naše prihodnje premiere: Naslednja bo krstna uprizoritev slovenske novitete »Čeprav bo sonce večno« v režiji Igorja Pretnarja. Sledila bo Shawova komedija »Hudičev učenec«; za konec pa še Plautova »Dvojčka«, ki ju bomo uprizorili najprej na prostem, jeseni pa ju bomo v predsezoni prenesli v gledališče.

Sliki iz »Dnevo naše sreče«: Na naslovni strani Slavko Belak kot Bernard. — Druga slika: Jože Pristov — Michel, Jelica Siardova — Francine, Slavko Belak — Bernard, Jože Kovačič — Olivier, Anka Cigojeva — Pernette, Nada Bavdaževa — Marianne.

Oven milo

in ovenmilni prašek

imata tri neprecenljive vrednosti:

1. Pereta hitro
2. Pereta za res snežno belo
3. Pereta prizanesljivo in čuvata perilo

TOVARNA MILA KRANJ

IZDELUJE Oven milo in ovenmilni prašek
milni pralni prašek in čistilni prašek,
flerida šampon, kristalna soda i.t.d.

Naši proizvodi so izdelani iz najboljših surovin, zato jih uporabljajo vse slovenske gospodinje, ter jih tudi Vam toplo priporočamo

---

Časopisno založniško in tiskarsko podjetje

„Gorenjski tisk“

Kranj

Tiskarna in knjigoveznica

Redakcija

„GLAS GORENJSKE“